

Κωδικός Μαθήματος EDUC-544DL	Τίτλος Μαθήματος Θεωρία και κριτική της λογοτεχνίας	Πιστωτικές Μονάδες ECTS 9
Τμήμα Παιδαγωγικών Σπουδών	Εξάμηνο Χειμερινό ή Εαρινό	Προαπαιτούμενα Κανένα
Κατηγορία Μαθήματος Επιλεγόμενο	Γνωστική Περιοχή Διδακτική της γλώσσας και της Λογοτεχνίας	Γλώσσα Διδασκαλίας Ελληνική
Επίπεδο Μαθήματος 2 ^{ος} Κύκλος	Έτος Σπουδών 1 ^ο – 2 ^ο	Διδάσκων Δρ Δημήτρης Πολίτης
Μέθοδος Διδασκαλίας Εξ αποστάσεως	Πρακτική Άσκηση N/A	Συν-απαιτούμενα Κανένα

Στόχοι του μαθήματος:

Το μάθημα επιδιώκει έναν απολογισμό των ερευνών στο πεδίο της Θεωρίας της Λογοτεχνίας. Εξετάζονται κομβικά ζητήματα και τάσεις στις έρευνες και τις συζητήσεις περί της λογοτεχνίας και της θεωρίας της από τις παλαιότερες μέχρι τις σύγχρονες εκδοχές της.

Κύριοι σκοποί του μαθήματος είναι να διερευνηθούν οι επιστημολογικές και ιδεολογικές βάσεις, οι ποικίλες μέθοδοι, καθώς και τα διαφορετικά κοινωνικά και πολιτισμικά δεδομένα που προσδιορίζουν τις θεωρητικές θέσεις αλλά και τις θεωρίες, συνολικά. Επιπλέον, να εντοπιστεί η γενικότερη προβληματική κάθε θεωρίας, σε μια προσπάθεια ο φοιτητής/η φοιτήτρια να αντιληφθεί την ιστορικότητα και την κοινωνική συγκρότηση της λογοτεχνίας. Εστιάζοντας στην τετράδα συγγραφέας - κείμενο - συγκεκριμένο - αναγνώστης, το μάθημα εξετάζει μικροσκοπικά και μακροσκοπικά το λογοτεχνικό φαινόμενο μέσα από τη συνομιλία που οι διάφορες θέσεις και θεωρίες αναπτύσσουν μεταξύ τους, επιχειρώντας έτσι να προσδώσει μια ολιστική εικόνα της Λογοτεχνίας και της Θεωρίας της. Επιδιώκεται, επίσης, η εφαρμογή των θεωριών που μελετώνται σε κείμενα τόσο από τη νεοελληνική και την παγκόσμια λογοτεχνία, όσο και από τη Λογοτεχνία για Παιδιά και Νέους.

Απώτερος στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των μεταπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών με βασικές αρχές της Θεωρίας της Λογοτεχνίας, καθώς και με ειδικότερα ζητήματα ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων. Η σύνδεση του θεωρητικού προβληματισμού για τη λειτουργία και το ρόλο της Λογοτεχνίας με τις διαφορετικές πρακτικές αναγνωστικής/διδακτικής προσέγγισης των λογοτεχνικών κειμένων θα προσφέρει τη δυνατότητα κατανόησης της δυναμικής τους ως λόγου, ως τέχνης και ως πολιτισμικής έκφρασης, γενικότερα, θέτοντας έτσι τη βάση για μια την ολοκλήρωση αυτής της διασύνδεσης στο πλαίσιο του μαθήματος της Διδασκαλίας της Λογοτεχνίας (EDUC 546).

Μαθησιακά αποτελέσματα

Μετά το τέλος του μαθήματος, οι φοιτητές/φοιτήτριες θα είναι σε θέση:

- Να προβληματίζονται εποικοδομητικά σχετικά με το περιεχόμενο και τις εννοιολογικές παραμέτρους των όρων: «Λογοτεχνία», «Θεωρία της Λογοτεχνίας» και «Κριτική της Λογοτεχνίας».
- Να εξετάζουν κομβικά ζητήματα και τάσεις της Θεωρίας και Κριτικής της Λογοτεχνίας.
- Να διερευνούν τις επιστημολογικές και ιδεολογικές βάσεις, τις θεωρητικές αρχές, τις μεθόδους και πολιτισμικά δεδομένα που προσδιορίζουν την κάθε θεωρία.
- Να διασυνδέουν τη Θεωρία της Λογοτεχνίας με την κριτική και τη διδακτική της Λογοτεχνίας.
- Να εφαρμόζουν Θεωρίες Λογοτεχνίας σε συγκεκριμένα κείμενα τόσο από τη νεοελληνική και παγκόσμια λογοτεχνία, όσο και από τη Λογοτεχνία για Παιδιά και Νέους.
- Να αντιλαμβάνονται/να αναδεικνύουν την πολλαπλή δυναμική των λογοτεχνικών κειμένων και να ελέγχουν την αξιοπιστία των θεωρητικών αρχών που εφαρμόζουν.

Περιεχόμενο του μαθήματος

- Έννοια και προβληματική των όρων: «Λογοτεχνία», «Θεωρία της Λογοτεχνίας» και «Κριτική της Λογοτεχνίας».
- Η ιστορική εξέλιξη της Θεωρίας και της Κριτικής της Λογοτεχνίας (από το Ρομαντισμό στην Αποδόμηση και στις Αναγνωστικές Θεωρίες), καθώς και των Θεωριών για την Ανάγνωση (ως η πιο πρόσφατη εξέλιξη στο χώρο της Θεωρίας).
- Η αναγνωστική-ερμηνευτική διαδικασία στις παλαιότερες θεωρήσεις του λογοτεχνικού κειμένου και στις σύγχρονες εκδοχές της Θεωρίας της Λογοτεχνίας.
- Διάκριση των Θεωριών Λογοτεχνίας [με τη βοήθεια της κατηγοριοποίησης που προτείνει η S. Suleiman σε έξι εκδοχές: Ρητορική, Σημειωτική-Στρουκτουραλιστική, Φαινομενολογική, Κοινωνιολογική (Ιστορική), Ερμηνευτική (Μετακριτική), Υποκειμενική-Ψυχαναλυτική].
- Αναλυτική παρουσίαση των παραπάνω (έξι) εκδοχών των Θεωριών (θεωρητικές σχολές και τάσεις, εκπρόσωποι, βασικά θεωρητικά κείμενα, κ.λπ.) και εφαρμογή τους σε λογοτεχνικά κείμενα (πεζά και ποιητικά).
- Χρήση/εφαρμογή θεωρητικών αρχών στις κριτικές προσεγγίσεις και στη διδακτική αξιοποίηση των λογοτεχνικών κειμένων μέσα στη σχολική τάξη.

Διδακτικές μέθοδοι

Διάλεξη, ατομική και ομαδική εργασία, ατομική καθοδήγηση, ανάγνωση και ανάλυση λογοτεχνικών και θεωρητικών έργων, παρουσιάσεις φοιτητών.

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Συμμετοχή, ατομική εργασία, τελική εξέταση.

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Ήγκλετον, Τέρι. Εισαγωγή στη Θεωρία της Λογοτεχνίας. Μτφρ. Μιχάλης Μαυρωνάς. Αθήνα: Οδυσσέας, 2008.

Τζιόβας, Δημήτρης. Μετά την Αισθητική: Θεωρητικές Δοκιμές και Ερμηνευτικές Αναγνώσεις της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Αθήνα: Οδυσσέας, 2003.

Φρυδάκη, Ευαγγελία. Η Θεωρία της Λογοτεχνίας στην Πράξη της Διδασκαλίας. Αθήνα: Κριτική, 2003.

Fokkema, Douwe, και Ibsch, Elroud. Θεωρίες Λογοτεχνίας του Εικοστού Αιώνα: Δομισμός, Μαρξισμός, Αισθητική της Πρόσληψης, Σημειωτική. Μτφρ. Γ.Παρίσης. Αθήνα: Πατάκης, 1997.

Hawthorn, Jeremy. Ξεκλειδώνοντας το Κείμενο: Μια Εισαγωγή στη Θεωρία της Λογοτεχνίας. Μτφρ. Μαρία Αθανασοπούλου. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1993.

Suleiman, Susan, & Crosman, Inge (eds.). The Reader in the Text: Essays on Audience and Interpretation. New Jersey: Princeton University Press, 1980.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Δημηρούλης, Δημήτρης. Το Φάντασμα της Θεωρίας: Λογοτεχνία-Κριτική-Ιστορία. Αθήνα: Πλέθρον, 1993.

Έκο, Ουμπέρτο. Τα Όρια της Ερμηνείας. Μτφρ. Μαριάννα Κονδύλη. Αθήνα: Γνώση, 2003.

Λεοντσίνη, Μαίρη (επιμ.). Όψεις της Ανάγνωσης. Μτφρ. Κ.Αθανασίου-Φ.Σιατίτσας. Αθήνα: Νήσος, 2000.

Παπαντωνάκης, Γεώργιος. Θεωρίες Λογοτεχνίας και Ερμηνευτικές Προσεγγίσεις Κειμένων για Παιδιά και Νέους. Αθήνα: Πατάκης, 2009.

Πεσκετζή, Μαρία Κ. Θεωρία Λογοτεχνίας και Νεοελληνική Λογοτεχνική Κριτική. Αθήνα: Σαββάλας, 2003.

Σαμαρά, Ζωή. Προοπτικές του Κειμένου. Θεσσαλονίκη: Κώδικας, 1987.

Τζούμα, Άννα. Η Διπλή Ανάγνωση του Κειμένου: Για μια Κοινωνιοσημειωτική της Αφήγησης. Αθήνα: Επικαιρότητα, 1991.

Τσιώλης, Γιάννης. Θεωρία της Λογοτεχνίας. Αθήνα: Καστανιώτης, 1996.

Abrams, M.H. Ο Καθρέφτης και το Φως. Μτφρ. Άρης Μπερλής. Αθήνα: Κριτική, 2001.
Compagnon, Antoine. Ο Δαίμων της Θεωρίας: Λογοτεχνία και Κοινή Λογική. Μτφρ. Α. Τζούμα. Αθήνα: Μεταίχμιο, 2001.

Culler, Jonathan. Λογοτεχνική Θεωρία: Μια Συνοπτική Εισαγωγή. Μτφρ. Καίτη Διαμαντάκου. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2000.

Delcroix, Maurice, και Hallyn, Fernand. Εισαγωγή στις Σπουδές της Λογοτεχνίας: Μέθοδοι του Κειμένου. Μτφρ. Ι.Ν.Βασιλαράκης. Αθήνα: Gutenberg, 1997.

Knellwolf, C. & Norris, C. Ιστορία της θεωρίας της λογοτεχνίας. Ιστορικές, φιλοσοφικές και ψυχολογικές όψεις της θεωρίας της λογοτεχνίας στον 20ό αιώνα, Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2010.

Selden, Raman (επιμ.). Από τον Φορμαλισμό στον Μεταδομισμό. Μτφρ. Μ.Πεχλιβανίδης. Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Α.Π.Θ., 2004.

Cohen, Ralph (ed.). The Future of Literary Theory. New York and London: Routledge, 1989.

Freund, Elizabeth. The Return of the Reader. Reader-response Criticism. Edited by Terence Hawkes. London and New York: Methuen, 1987.

Iser, Wolfgang. The Act of Reading: A Theory of Aesthetic Response. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press, 1978.

Kristeva, Julia. Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art. Translated by Thomas Gara, Alice Jardine, and Leon S. Roudiez, and edited by Leon S. Roudiez. Oxford: Blackwell, 1993.

Rosenblatt, Louise M. The Reader, the Text, the Poem: The Transactional Theory of the Literary Work. Carbondale: Southern Illinois University Press, 1978.

Tompkins, Jane P.(ed.). Reader-Response Criticism: From Formalism to Post-structuralism. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press, 1992.